

Gelukkig - veilig - thuis

Veiligheidsanalyse 2024 gemeente Terschelling

Scherp

Opdrachtgever

Gemeente Terschelling

Opstellers:

Fleur Valk en Harmen Krul

Versie

Definitieve versie - 25 november 2024

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Veiligheidsthema's	3
1.2 Leeswijzer	4
2. Algemene veiligheidscijfers	5
3. Veilige woon- en leefomgeving	8
3.1 Sociale kwaliteit	8
3.2 Fysieke kwaliteit	10
3.3 Objectieve veiligheid/veel voorkomende en high impact criminaliteit	12
3.4 Subjectieve veiligheid	14
4. Bedrijvigheid en veiligheid	15
4.1 Veilig winkelgebied	15
4.2 Veilige bedrijventerreinen	15
4.3 Veilig uitgaan	16
4.4 Veilige evenementen	17
4.5 Veilig toerisme	17
5. Jeugd en veiligheid	19
5.1 Jeugdoverlast en problematiek	19
5.2 Jeugd, alcohol en drugs	21
5.3 Veilig in en om school	21
6. Fysieke veiligheid	23
6.1 Verkeersveiligheid	23
6.2 Brandveiligheid	24
6.3 Externe veiligheid	25
6.4 Rampenbestrijding en crisisbeheersing	25
7. Integriteit en veiligheid	27
7.1 Polarisatie en radicalisering	27
7.2 Georganiseerde/ondermijnende criminaliteit	27
7.3 Weerbare overheid/weerbaar bestuur	29
7.4 Informatieveiligheid	29
7.5 Ambtelijke en bestuurlijke integriteit	30
8. Conclusie	31

1. Inleiding

De gemeente Terschelling staat voor de opgave om een nieuw integraal veiligheidsplan (IVP) te ontwikkelen voor de beleidsperiode 2025-2028. Een grondige analyse van de lokale veiligheidssituatie is cruciaal om een goed onderbouwd IVP op te stellen. Voorliggend rapport biedt een veiligheidsanalyse van Terschelling als voorbereiding op het nieuwe IVP.

Met deze uitgebreide veiligheidsanalyse wil de gemeente Terschelling zowel objectieve veiligheidstrends, zoals politiecijfers, als subjectieve trends, waaronder de ervaringen van hulpdiensten en de percepties van buurtschappen, inwoners en ondernemers, samenbrengen. Op basis van deze analyse zal de afdeling Openbare Orde en Veiligheid (OOV) van de gemeente de invulling van het IVP vormgeven, waarin de prioriteiten en ambities op het gebied van veiligheid voor de komende vier jaar worden vastgelegd.

1.1 Veiligheidsthema's

Deze analyse is uitgevoerd aan de hand van de vijf veiligheidsthema's die voortvloeien uit het Kernbeleid Veiligheid 2021 (VNG)¹. Ieder veiligheidsthema kan worden onderverdeeld in een aantal subthema's, zoals te zien is in het onderstaande overzicht. De vijf veiligheidsthema's en de bijbehorende subthema's worden op basis van de beschikbare cijfers voor de gemeente Terschelling uitgewerkt. Gezien de schaal van Terschelling is het mogelijk dat niet alle thema's even relevant zijn. De indeling van het VNG dient dan ook vooral als een vertrekpunt. In sommige gevallen zullen er voor de gemeente Terschelling geen cijfers over de subthema's aanwezig zijn. In deze gevallen moeten de aanvullende sessies en gesprekken meer duidelijkheid geven over de mate waarin een thema speelt.

Veilige woon- en leefomgeving	Bedrijvigheid en veiligheid	Jeugd en veiligheid	Fysieke veiligheid	Integriteit en veiligheid
1.1 Sociale kwaliteit	2. Veilig winkelgebied	3.1 Jeugdoverlast	4.1 Verkeersveiligheid	5.1 Polarisation en radicalisering
1.2 Fysieke kwaliteit	2.2 Veilige bedrijventerreinen	3.2 Jeugdcriminaliteit/ individuele probleemjongeren	4.2 Brandveiligheid	5.2 Georganiseerde/ ondermijnende criminaliteit
1.3 Objectieve veiligheid/veel voorkomende en 'high impact'- criminaliteit	2.3 Veilig uitgaan	3.3 Jeugd, alcohol en drugs	4.3 Externe veiligheid/ Omgevingsveiligheid	5.3 Weerbare overheid/weerbaar bestuur
1.4 Subjectieve veiligheid	2.4 Veilige evenementen	3.4 Veilig in en om de school	4.4 Rampenbestrijding en crisisbeheersing	5.4 Informatie-veiligheid
	2.5 Veilig toerisme			5.5 Ambtelijke en bestuurlijke integriteit

¹ Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), *Kernbeleid Veiligheid 2021*

1.2 Leeswijzer

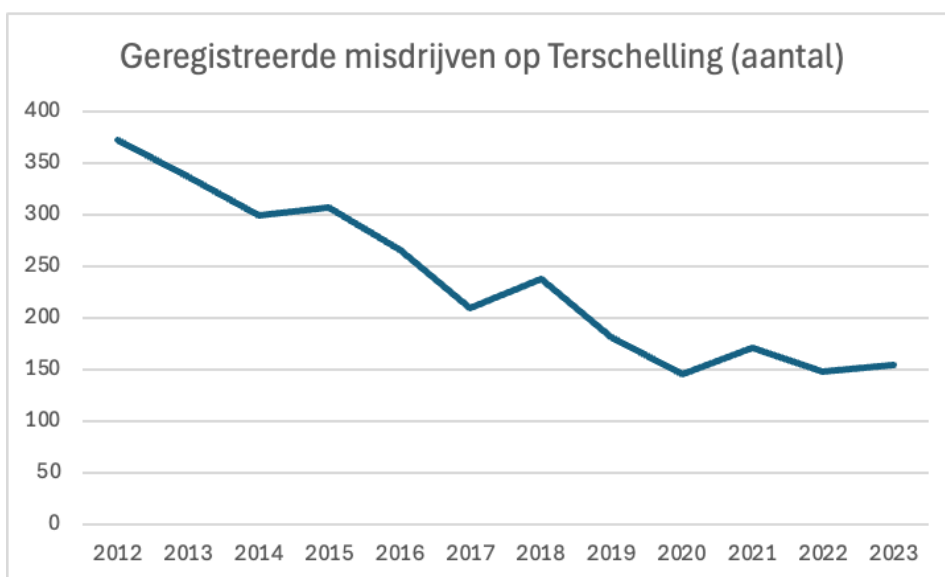
Dit rapport is als volgt opgebouwd. Allereerst volgt een algemeen overzicht van de veiligheidscijfers van de gemeente Terschelling. De volgende hoofdstukken zijn opgebouwd aan de hand van de vijf veiligheidsthema's van het VNG, waarbij er wordt gekeken in hoeverre een thema speelt binnen de gemeente. Het rapport eindigt met een conclusie waar de resultaten van deze analyse samengevat.

2. Algemene veiligheidscijfers

De cijfers voor deze veiligheidsanalyse zijn verkregen op basis van openbronnenonderzoek op onder andere sites als data.politie.nl en waarstaatjegemeente.nl. Belangrijk is om te vermelden dat het coronavirus in de jaren 2020 en 2021 een sterke invloed had op het veiligheidsdomein. Zo was er een aantal delicten dat in die periode een stijging kent, waaronder geluidshinder, terwijl er ook delicten waren die juist een sterke daling kenden, zoals alcohol- en drugsoverlast en drugshandel. Er kan niet met zekerheid gezegd worden dat dit een gevolg is van het coronavirus, maar de coronajaren kunnen in sommige gevallen een vertekend beeld geven van de cijfers.

Het totaal aantal geregistreerde misdrijven en aangiften voor de gemeente Terschelling blijft de afgelopen jaren ongeveer gelijk. Tegelijkertijd is er vergeleken met eerdere jaren wel een sterk dalende trend te zien in misdrijven. Dit lijkt vooral een gevolg van een versterkte samenwerking tussen de gemeente, veiligheidspartners en de horeca. Daarnaast is er sinds 2014 een intensievere inzet op de jeugdcampings en waren er in het verleden drie uitgaansgebieden (in plaats van één zoals nu), waarbij de verschillende routes naar die gebieden voor overlast zorgden. Betrokkenen geven aan dat vandaag de dag met name het hoogseizoen en tijdens grote evenementen, zoals Oerol, veel impact hebben op het eiland en op de veiligheid, vanwege de grote piek in het aantal bezoekers.

	2020	2021	2022	2023
Totaal geregistreerde misdrijven en aangiften	146	171	148	154

In de onderstaande tabel zijn de meest relevante cijfers van 2020 tot en met 2023 opgenomen. Het aantal incidenten, zoals in onderstaande tabel, is gebaseerd op de registraties die in de politiesystemen zijn vastgelegd.

Onderwerp	2020	2021	2022	2023
Overlast ivm alcohol/drugs	8	17	20	27
Drugshandel	1	0	6	3
Openbare dronkenschap	2	3	6	7
Rijden onder invloed (weg)	12	15	13	10
Jeugdoverlast	53	126	58	29
Overlast door personen met onbegrepen gedrag	37	27	26	33
Mishandeling	4	17	9	16
Overlast zwervers	1	5	2	1
Woninginbraken	0	3	2	1
Verkeersmisdrijven	19	14	10	19
Vernielingen	17	24	21	18
Wapenhandel	1	0	1	0
Cybercrime	4	5	6	12
Fraude	18	21	17	19

Cijfers alleen vertellen nooit het volledige veiligheidsverhaal. Wel kan op basis van de bovenstaande cijfers een eerste beeld gevormd worden van de relevante veiligheidsthema's op Terschelling. In de komende hoofdstukken zijn de vijf veiligheidsthema's per thema uitgewerkt.

De cijfers komen hierin terug, maar worden aangevuld met relevante informatie en duiding die is opgehaald in gesprekken met de volgende stakeholders:

- de brandweer;
- de politie;
- de AVE-werkgroep (eerste lijn);
- de veiligheidsregio Fryslân;

- de burgemeester van de gemeente Terschelling;
- de adviseurs openbare orde en veiligheid van de gemeente Terschelling;

Daarnaast zijn gespreksverslagen van de gemeentelijke overleggen met de buurtschappen en ondernemers gebruikt om meer zicht te krijgen op de veiligheidsgevoelens van inwoners en na te gaan welke veiligheidsproblematiek zij aan de kaak stellen.

3. Veilige woon- en leefomgeving

Een veilige woon- en leefomgeving vormt de basis voor het welzijn en de kwaliteit van leven van Terschelling haar bewoners. Dit hoofdstuk richt zich op verschillende aspecten die samen de veiligheid en leefbaarheid van een gemeenschap bepalen. Centraal staan hierbij sociale kwaliteit, fysieke kwaliteit, objectieve veiligheid en subjectieve veiligheid.

3.1 Sociale kwaliteit

De sociale kwaliteit wordt sterk beïnvloed door 'intermenselijke relaties'. Belangrijke 'positieve' aspecten zijn betrokkenheid van bewoners bij de buurt, sociale netwerken, informele sociale controle, samenredzaamheid, en dergelijke. Sociale kwaliteit kan onder druk komen te staan door onder meer woonoverlast en burengerucht, overlast van personen met onbegrepen gedrag, zogenoemde multiprobleemgezinnen/-huishoudens, overlast door illegale bewoning, zich intimiderend gedragende buurtbewoners, drank- en drugsoverlast en prostitutie.

Sociale kwaliteit op Terschelling

Het aantal geregistreerde overlastmeldingen wisselde de afgelopen jaren. Voorbeelden hiervan zijn personen met onbegrepen gedrag en jeugdoverlast. In het derde deel van deze analyse, jeugd en veiligheid, wordt jeugdoverlast verder besproken. In brede zin lijkt sociale veiligheid een aandachtspunt. Sociale spanningen lijken daarbij toegenomen. Zo kwam in de gesprekken met de buurtschappen en met betrokkenen naar voren dat de tolerantie om elkaar aan te kunnen spreken op gedrag lager ligt dan voorheen. Daardoor spreekt men elkaar minder snel aan, uit angst voor een eventuele (heftige) reactie.

	2020	2021	2022	2023
Overlast door personen met onbegrepen gedrag	37	27	26	33
Overlast in verband met alcohol/drugs	8	17	20	27

Overlast door personen met onbegrepen gedrag

Sinds de coronatijd is er in Nederland een lichte toename te zien in het aantal meldingen over personen met onbegrepen gedrag. Op Terschelling maakt men gebruik van het landelijk Meldpunt Zorgwekkend Gedrag.² Dit meldpunt is bedoeld voor personen die zich zorgen maken over een persoon met verward of onbegrepen gedrag en waarbij er geen sprake is van spoed. Dit landelijk

² Gemeente Terschelling, Meldpunt Zorgwekkend Gedrag, <https://www.terschelling.nl/meldpunt-zorgwekkend-gedrag>.

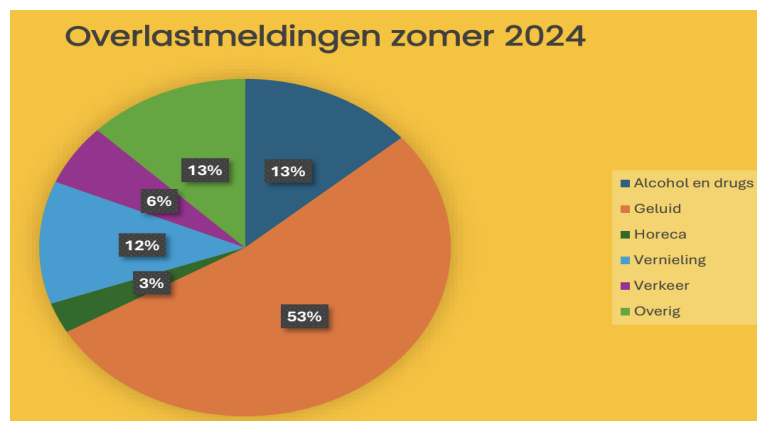
meldpunt zorgt voor de doorverbinding naar een regionaal of lokaal meldpunt, schakelt meldingen door naar ketenpartners, of geeft advies over vervolgstappen.

Op Terschelling blijft het aantal meldingen/incidenten omtrent personen met onbegrepen gedrag min of meer gelijk, met een kleine piek in 2020. Uit de gesprekken met betrokkenen komt een verschillend beeld naar voren wat betreft deze thematiek. De politie geeft aan dat er een toename is in personen met onbegrepen gedrag en dat er ook meer passanten met onbegrepen gedrag naar Terschelling komen. Andere betrokkenen geven aan dat het aantal ggz-casussen ongeveer gelijk is gebleven. Wel wordt benoemd dat het stressniveau in gezinnen sinds de coronatijd toegenomen lijkt te zijn en dat dit ook zijn weerslag kan hebben, bijvoorbeeld in de vorm van huiselijk geweld.

Bovendien is de psychiatrische beoordeling op het eiland een punt van zorg. Omdat Terschelling een eiland is, zijn er verschillende moeilijkheden om mensen naar een psychiatrische instelling te brengen. Er is geen ggz of psycholance op het eiland en men is hiervoor vooral afhankelijk van de vaste wal. Dat vervoer naar de wal heeft effect op de beoordeling, die ook aan de vaste wal vaak al ingewikkeld is: vaak is men, tegen de tijd dat ze beoordeeld kunnen worden, al gekalmeerd, waardoor een accurate beoordeling lastiger wordt. In de praktijk leidt dit ertoe dat dergelijke problematiek vaak pragmatisch wordt opgelost. Daar komt bij dat crisismaatregelen in dit verband zelden worden opgelegd.

Overlast in verband met alcohol/drugs

De aanwezigheid van toeristen en evenementen brengt overlast mee in de vorm van alcohol- en drugsgebruik. Het aantal meldingen/incidenten omtrent deze overlast lijkt in de afgelopen jaren toe te nemen. Daarbij moet opgemerkt worden dat in 2020 dit cijfer mogelijk ook aanzienlijk lager lag vanwege de coronaperiode. Ook bij de gemeente Terschelling kunnen meldingen worden gedaan over overlast in verband met alcohol en drugs. De grafiek (rechts) geeft aan dat dit in de zomerperiode van 2024 ruim 13% van het totaal aantal meldingen bij de gemeente (90 tot 15 september 2024) betrof.

Meerdere betrokkenen geven aan dat alcohol- en drugsgebruik onder eilandbewoners relatief hoog is. In 2021 is hiervoor het project Helder Terschelling opgestart, waarbij de gemeente samenwerkt met lokale en regionale partijen aan alcohol- en drugspreventie. Het project heeft bij uitstek een brede insteek, waarbij het, op advies van het Trimbos Instituut, niet enkel gericht is op jongeren, maar ook op volwassenen en bezoekers van het eiland. Daarnaast heeft de gemeente de wens om haar informatiepositie over het alcohol- en drugsgebruik op het eiland te verbeteren en daarom wordt er binnenkort een rioolwateronderzoek uitgevoerd.

Woonoverlast en burengerucht

Verschillende betrokkenen vermelden dat er op het eiland een toename lijkt in het aantal burengeschillen. Op Terschelling is er geen buurtbemiddelaar, waardoor in het geval van een melding of escalatie de politie wordt betrokken. Door na te denken over de (vroege) inzet van een gebiedsteam (bijvoorbeeld het eilandteam) bij dergelijke geschillen, zoals bijvoorbeeld de werkwijze is in de gemeente Harlingen, kunnen dergelijke conflicten vroegtijdig getackeld worden en kan escalatie en het beroep op de inzet van de politie worden verminderd.

Gesloten cultuur en de invloed op zorg en veiligheid

Problematiek rondom zorg en veiligheid komt op Terschelling vaak relatief laat aan het licht. In de cultuur van het eiland zit een diepgewortelde zelfredzaamheid. Deze zelfredzaamheid is in veel gevallen positief. Op het gebied van zorg en veiligheid betekent dit echter wel dat men niet snel om hulp vraagt bij de gemeente en haar partners. Op het moment dat signalen de gemeente of haar zorgpartners bereiken is er vaak al sprake van complexe multiproblematiek. Dit maakt het voor de hulpverlening lastiger om de persoon in kwestie te helpen. Het zou hierbij wenselijk zijn om dit soort signalen eerder te ontvangen, zodat hulpverlening eerder op gang kan komen.

3.2 Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit heeft betrekking op fysieke kenmerken van de woonomgeving: in het bijzonder de inrichting, het onderhoud en beheer van de openbare ruimte. Aspecten zijn onderhoud van groen, aanpak zwerfvuil, verlichting van achterpaden en dergelijke. Inbreuk op de fysieke kwaliteit uit zich onder meer in vernielingen, graffiti, zwerfvuil en andere tekenen van verloedering.

Fysieke kwaliteit op Terschelling

Vernielingen en vandalisme

Het aantal vernielingen blijft op Terschelling in de afgelopen jaren min of meer gelijk. In 2021 en 2022 lag het aantal vernielingen iets hoger dan het landelijk gemiddelde per 10.000 inwoners. Met name in de zomermaanden juli en augustus zijn er meer vernielingsincidenten ten opzichte van de rest van het jaar. De route tussen de campings en de uitgaansgebieden Formerum en Midsland wordt in de volksmond 'de slooprouten' genoemd, omdat er veel vandalisme, vernielingen,

baldadigheid en overlast is.³ Ook in de gesprekken met de buurtschappen worden de vernielingen als punt van aandacht aangestipt.

	2020	2021	2022	2023
Vernieling / zaakbeschadiging	17	24	21	18

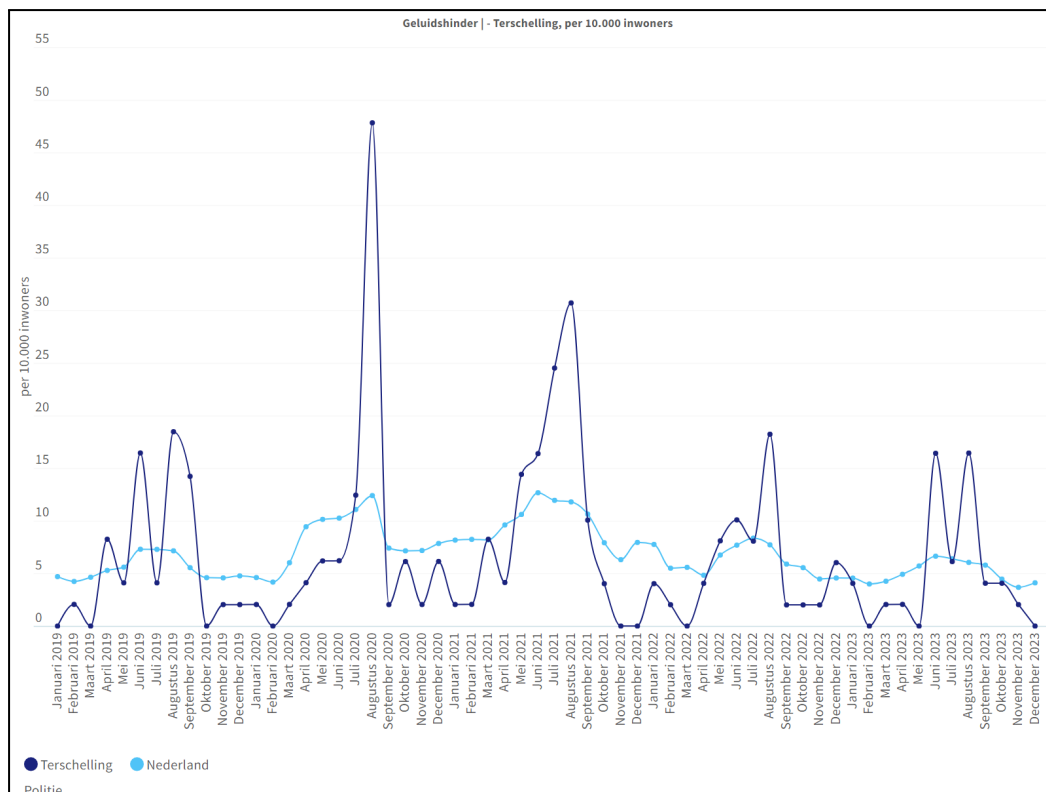
Geluidshinder

	2020	2021	2022	2023
Geluidshinder horeca	1	5	4	7
Geluidshinder evenement	1	2	0	0
Geluidshinder overig	47	57	33	28

In 2020 en 2021 zijn er op Terschelling relatief meer meldingen geweest van geluidsoverlast. Dit is in lijn met de landelijke trend en de trend op de andere Waddeneilanden waarbij tijdens de coronapandemie fors meer meldingen zijn gedaan bij de politie over geluidsoverlast, als gevolg van thuisfeestjes en luidruchtige burens.

Vergelijkbaar met de andere Waddengemeenten is er op Terschelling een patroon zichtbaar waarbij er in de zomermaanden bovengemiddeld veel overlast wordt ervaren. De meest recente politiecijfers van 2024 ondersteunen deze observatie. De afbeelding op de volgende pagina toont het geluidshinder van Nederland en van Terschelling per 10.000 inwoners. De verklaring voor deze hoge pieken ligt naar alle waarschijnlijkheid in het toeristisch hoogseizoen. De eerdere grafiek (pagina 9) van de overlastmeldingen bij de gemeente laat tevens zien dat meer dan de helft van de meldingen gaat over geluidsoverlast (53%). Ook in de gesprekken met de buurtschappen komt naar voren dat geluidsoverlast, met name bij de populaire jeugdcampings, grote impact heeft. In Formerum lijkt deze overlast recentelijk zelfs toe te nemen.

³ Pro Facto, Toezicht en handhaving in de gemeente Terschelling, september 2022, <https://www.texel.nl/wp-content/uploads/2023/01/Onderzoeksrapport-rekenkamercommissie-Toezicht-en-handhaving-in-de-gemeente-Terschelling.pdf>.

3.3 Objectieve veiligheid/veel voorkomende en high impact criminaliteit

Bij dit thema gaat het om verschillende vormen van vermogens- en geweldscriminaliteit die zich in de alledaagse woon- en leefomgeving kunnen voordoen. Het gaat hier vaak om zogeheten *high impact crimes*: delicten die een grote impact op het slachtoffer en hun directe omgeving en op het veiligheidsgevoel in de maatschappij hebben. Voorbeelden hiervan zijn vermogenscriminaliteit, onder meer woninginbraak, babbeltrucs, kelderboxinbraak, auto-inbraak, fietsendiefstal, diefstal motorvoertuigen, zakkenrollerij en straatroof. Daarnaast kan er sprake zijn van geweldscriminaliteit, waaronder bedreiging, mishandeling, openlijke geweldpleging en huiselijk geweld. Ook digitale veiligheid scharen we voor deze analyse onder objectieve veiligheid.

Objectieve veiligheid op Terschelling

High impact crimes

Wat betreft de objectieve veiligheid scoort Terschelling in de afgelopen vier jaar gemiddeld beter dan de rest van Nederland (per 10.000 inwoners). High impact crimes, zoals diefstal en inbraak, komen relatief weinig voor op het eiland. Uit deze tabel kunnen we geen noemenswaardige toenames of afnames uithalen. Ook in het voorgaande IVP (2019-2022) werd aangegeven dat high

impact crimes weinig voorkomen, met een incidentele uitzondering in de zomermaanden. Daarom heeft dit thema voor het eiland geen directe prioriteit in de (preventieve) veiligheidsaanpak.⁴

	2020	2021	2022	2023
Diefstal/inbraak woning	0	3	2	1
Diefstal/inbraak box/garage/schuur	1	0	0	0
Diefstal uit/vanaf motorvoertuigen	0	0	0	1
Diefstal van motorvoertuigen	0	0	0	1
Diefstal van brom-, snor-, fietsen	6	9	10	9
Zakkenrollerij	3	4	4	5
Diefstal af/uit/van ov. voertuigen	0	0	0	2
Diefstallen water	0	1	0	0

Huiselijk geweld

	2020	2021	2022	2023
Huiselijk geweld	15	10	8	10

Het aantal gevallen van huiselijk geweld op Terschelling fluctueert in de afgelopen jaren. Sinds 2020 is er een afname te zien, maar tussen 2022 en 2023 is er een lichte stijging van 8 naar 10 gevallen. Ook huiselijk geweld in vakantieverblijven komt voor. De politie meldt dergelijke incidenten met toeristen aan de gemeente waar de betrokken persoon ingeschreven staat. Desondanks zit Terschelling, afgezet tegen het aantal huishoudens, wel onder het landelijke en Friese gemiddelde.⁵ Problematiek in huis en in gezinnen is wel een punt van aandacht. Betrokkenen geven aan dat het stressniveau in gezinnen sinds de coronatijd lijkt toegenomen op Terschelling en dat dit ook zijn weerslag kan hebben, bijvoorbeeld in de vorm van huiselijk geweld. Daarnaast is het idee van de AVE-werkgroep dat er op Terschelling meer sprake is van hoogproblematische

⁴ Gemeente Terschelling, *Integraal veiligheidsplan Terschelling 2019-2022*, 28 mei 2019, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR625589>.

⁵ Algemeen Dagblad, "Aantal gevallen van huiselijk geweld op Terschelling vorig jaar gestegen," 2 mei 2024, <https://www.ad.nl/terschelling/aantal-gevallen-van-huiselijk-geweld-op-terschelling-vorig-jaar-gestegen~a233ff72/>.

echtscheidingsproblematiek. Doordat er weinig woonruimte is, moet men tevens langer bij elkaar blijven wonen, wat meer onrust en problemen kan veroorzaken.

Digitale criminaliteit

De samenleving digitaliseert in rap tempo. Online criminaliteit is niet meer weg te denken, zoals WhatsApp-fraude of bankoplichting. Op landelijk niveau geldt dat 42% van het aantal criminaliteitsslachtoffers in Nederland door online criminaliteit komt, tegenover 58% door traditionele criminaliteit (Openbaar Ministerie, 2024). De impact op slachtoffers van online criminaliteit is groot.

	2020	2021	2022	2023
Cybercrime	4	5	6	12

Zoals in bovenstaande tabel afgelezen kan worden, is het aantal meldingen op het gebied van cybercrime de afgelopen jaren gestegen. De toename van digitale criminaliteit op Terschelling wordt meermaals bevestigd door de politie. Op basis van de demografische kenmerken van Terschelling, zijn de volgende indicatieve slachtoffersgegevens opgehaald met de cyberslachtoffertool van het CCV.⁶ Dit betreft geen daadwerkelijke cijfers van slachtoffers, maar geeft een indicatie op basis van het landelijk gemiddelde.

Leeftijd 15 tot 25 133 personen	Leeftijd 25 tot 45 196 personen
Leeftijd 45 tot 65 247 personen	Leeftijd 65+ 147 personen
Totaal 723 personen	Financiële schade € 196.400

3.4 Subjectieve veiligheid

Subjectieve veiligheid gaat om het 'veiligheidsgevoel' van bewoners in hun eigen woonbuurt. Het gaat hier om het 'generieke' veiligheidsgevoel, dus niet gekoppeld aan bijvoorbeeld het uitgaansgebied of een andere locatie binnen de gemeente.

Er is niet specifiek gesproken met de inwoners van Terschelling in het kader van deze veiligheidsanalyse. Wel is het beeld van de betrokkenen dat men zich op Terschelling over het algemeen erg veilig voelt en dat het veiligheidsgevoel onder inwoners hoog ligt. In het eerdere IVP wordt opgemerkt dat er hoogstens in het hoogseizoen een gevoel van onveiligheid kan spelen, vanwege de extra (jeugd)overlast.⁷ Ook uit de gesprekken met de buurtschappen lijken er geen grote zorgen te zijn omtrent veiligheid op Terschelling en liggen de zorgen vooral bij het in goede banen leiden van het hoogseizoen.

⁶ Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV), *Cyberslachtoffer Tool*.

⁷ Gemeente Terschelling, *Integraal veiligheidsplan Terschelling 2019-2022*, 28 mei 2019, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR625589>.

4. Bedrijvigheid en veiligheid

Terschelling kent als toeristisch eiland veel bedrijvigheid in de horeca- en toerismesector. Naast deze belangrijke sector zijn er ook meerdere bedrijventerreinen te vinden op het eiland.

4.1 Veilig winkelgebied

In winkelgebied kunnen zich verschillende vormen van onveiligheid voordoen, zoals winkeldiefstal, zakkenrollerij en overvallen. Hierbij kan het ook gaan om jongerenoverlast, vernielingen, fietsen en bromfietsen in voetgangersgebied en de mate van brandveiligheid van de winkelpanden. Daarnaast kunnen zwerfvuil en andere tekenen van verloedering tot subjectieve onveiligheid leiden.

Veilig winkelgebied op Terschelling

West-Terschelling en Midland kennen de grootste winkelgebieden, maar in de meerdere kleine plaatsjes op het eiland zijn ook winkels te vinden. Zo kan er ook gewinkeld worden in de dorpen Halfweg, Landerum, Formerum, Lies, Hoorn en Oosterend. De winkels op Terschelling zitten verspreid over het eiland. De afgelopen vier jaar is er een aantal incidenten geweest omtrent zakkenrollerij. Deze aantallen zijn niet noemenswaardig vergeleken met de andere eilanden.

	2020	2021	2022	2023
Winkeldiefstal	1	2	0	1
Zakkenrollerij	3	4	4	5

4.2 Veilige bedrijventerreinen

Onveiligheid op bedrijventerreinen kent zowel sociale als fysieke aspecten: bedrijfsinbraak, diefstal, overvallen en vernieling aan de ene kant en aan de andere kant inrichting en onderhoud van de terreinen, verkeersveiligheid en brandveiligheid. Ook kunnen zich illegale bewoning en drugsdelicten als hennepplantages voordoen.

Veilige bedrijventerreinen op Terschelling

Terschelling kent één bedrijventerrein, namelijk De Nieuwe Dijk te West-Terschelling.⁸ Verspreid over het eiland zijn meerdere (industrie)bedrijven. In totaal zijn er 23 industriebedrijven op Terschelling. Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal diefstallen of inbraken bij bedrijven. Het aantal inbraken en diefstallen bij bedrijven lijkt de afgelopen jaren enigszins toe te nemen. Daarbij moet opgemerkt worden dat het aantal in 2019 en 2020 ook lager kan liggen vanwege corona. Echter, het aantal inbraken en diefstallen lag voor de uitbraak van corona ook lager.

⁸ Bedrijven op de kaart, "Terschelling," <https://bedrijvenopdekaart.nl/terschelling-fr/industrie/>.

	2020	2021	2022	2023
Diefstal of inbraak bij bedrijven	1	5	5	6

4.3 Veilig uitgaan

Uitgaansvoorzieningen hebben enerzijds een positief effect op de veiligheid: het culturele en sociale klimaat varen er wel bij. Ook zijn er economische voordelen. Maar er kunnen zich ook veiligheidsproblemen rond uitgaansvoorzieningen voordoen, zoals geweld, overlast en vernielingen.

Veilig uitgaan op Terschelling

Met name in Midsland en West-Terschelling zijn de populaire uitgaansplekken op Terschelling, die gekenmerkt worden door restaurants, cafés, kroegen en discotheken. Midsland is de plek waar de meeste jongeren naar op vakantie gaan, waarbij dit ook het uitgaanscentrum van het eiland is. In West-Terschelling kan men ook bij barren en kroegen terecht. De horeca heeft hun eigen uitsmijters in dienst. De coronaperiode heeft de druk op de horecasector landelijk vergroot, wat ook lokaal merkbaar was. Hoewel de samenwerking tussen de horeca, veiligheidspartners en de gemeente altijd sterk is geweest op Terschelling, was tijdens de pandemie een landelijke trend zichtbaar van onbegrip vanuit de horeca richting de overheid. Daarnaast waren flankerende beleidsstukken op Terschelling verouderd, wat eveneens voor schuring kon zorgen. Dit onderstreept het belang van gemeentelijke initiatieven zoals het horecaoverleg en het recent vastgestelde evenementenbeleid, die bijdragen aan een gezamenlijke aanpak en een veilige uitgaansomgeving.

In het hoogseizoen wordt relatief veel overlast ervaren door vakantievierende jongeren. Dit geldt voor alle eilanden, maar dit lijkt op Terschelling sterker aanwezig te zijn door de aanwezigheid van jeugdcampings. Van juli tot september is veel inzet gericht op de openbare orde rondom horeca en jeugdcampings. Omdat de jeugdcampings buiten het uitgaansgebied liggen, wordt er op de routes van de campings naar de uitgaansgebieden door bewoners veel overlast ervaren. Daarnaast komt zowel in de gesprekken als de gespreksverslagen met de buurtschappen naar voren dat de overlast recentelijk zelfs toe lijkt te nemen.

In de kadernota van 2024-2027 van het college van burgemeesters en wethouders van Terschelling wordt aangegeven dat men de komende jaren bezig gaat met het project Veilig Uitgaan. Hierin ligt de focus op de aanpak van overlast in uitgaansgebieden, het ondersteunen van de veiligheidspartners en veiligheid rondom de recreatiegebieden.

	2020	2021	2022	2023
Geluidshinder horeca	1	5	4	7
Geluidshinder evenement	1	2	0	0
Geluidshinder overig	47	57	33	28

4.4 Veilige evenementen

Evenementen, zeker de grootschalige, kunnen behoorlijke veiligheidsrisico's opleveren. Het is aan de organisator om de veiligheid te realiseren en aan de gemeenten om de juiste voorwaarden te stellen en die te handhaven. De risico's zijn met name gelegen in geweld, overlast, vernieling, brandveiligheid en crisisbeheersing.

Veilige evenementen op Terschelling

Op Terschelling worden ieder jaar veel verschillende evenementen georganiseerd, van muziekevenementen, sportevenementen tot markten. Het grootste meerdaagse evenement is het jaarlijks terugkerende Oerol Festival, dat ruim 55.000 toeristen trekt. Ook evenementen zoals Fjoertoer, Berenloop en het Rock 'n Roll Weekend trekken ieder jaar veel bezoekers. Dit jaar, in 2024, zijn er meer dan 50 grote evenementen op Terschelling. Met name de grotere evenementen hebben veel impact op het eiland, vanwege de piek in het aantal bezoekers. Ondanks die grote impact geven diverse betrokkenen aan dat de samenwerking en voorbereiding bij het organiseren van evenementen goed verloopt. Uit de cijfers en gesprekken blijkt dat er de afgelopen jaren geen noemenswaardige incidenten zijn geweest bij evenementen op Terschelling. Ook zijn er in de afgelopen jaren nauwelijks meldingen van geluidshinder geregistreerd.

	2020	2021	2022	2023
Geluidshinder evenement	1	2	0	0

4.5 Veilig toerisme

Dit thema heeft betrekking op de onveiligheid die zich kan voordoen in en rond recreatiegebieden en op en rond toeristische verblijfslocaties. De risico's betreffen bijvoorbeeld beroving, diefstal uit/van vaartuigen, inbraak, geweld, overlast, vernieling.

Veilig toerisme op Terschelling

Jaarlijks bezoeken zo'n 500.000 personen het eiland. Het grootste deel van deze personen brengt een meerdaags bezoek aan het eiland. Voor een groot deel zijn dit jongeren, die een bezoek

brengen aan een van de jeugdcampings van Terschelling. De meeste personen komen naar het eiland met een van de boten van Rederij Doeksen. Het grote aantal toeristen, met name in het hoogseizoen, heeft zijn weerslag op het eiland en de 4800 eigen inwoners.

In de meeste gevallen levert de aanwezigheid van toeristen dezelfde problematiek op als datgene wat speelt in de 'eigen' samenleving. Wel wordt aangegeven dat het eiland vaker wordt bezocht door mensen met onbegrepen gedrag, die dan voor het eiland kiezen vanwege de wens voor een prikkelarme omgeving. Verder worden er geen specifieke problemen ervaren rond de aanwezigheid van toeristen.

5. Jeugd en veiligheid

We kijken naar verschillende vormen van jeugdoverlast en -problematiek, het gebruik van alcohol en drugs onder jongeren en de veiligheid in en om scholen. Door deze onderwerpen te verkennen, willen we inzicht krijgen in de specifieke uitdagingen op Terschelling.

5.1 Jeugdoverlast en problematiek

Bij jeugdoverlast gaat het vooral om overlast in groepsverband, zowel in ‘milde’ vorm als ‘zwaarder’. Het kan gaan om geluidsoverlast, intimiderend aanwezig zijn, zwerfvuil achterlaten en soms ook vernielingen en andere vormen van criminaliteit. Ook is er veelal (lichte) criminaliteit in het spel. Het onderdeel ‘jeugdproblematiek’ heeft vooral betrekking op individuele problematische jongeren. Het gaat om jongeren met problemen op meerdere leefgebieden die niet zelden ook ‘veelpleger’ zijn. Ze vormen mogelijk de harde kern van jeugdgroepen, soms zelfs criminele groepen. Het betreft zogenoemde ‘complexe casuïstiek’ die een integrale PGA (eventueel Top X-aanpak) behoeft.

Jeugdoverlast en problematiek op Terschelling

Op Terschelling wordt relatief veel jeugdoverlast ervaren in vele verschillende verschijningsvormen. In 2021 was er een sterke toename te zien in meldingen over jeugdoverlast. Dit valt enerzijds samen met de landelijke trend dat er meer jeugdoverlast is ervaren tijdens de coronaperiode. Tegelijkertijd was de zomer van 2021 ‘nog extremer’ dan in andere jaren, omdat de horeca door de coronamaatregelen om middernacht sloot en het uitgaanspubliek daarna uitzwermd over het eiland (naar woonwijken, het buitengebied en het strand) en minder beheersbaar was.⁹ Daarnaast werden de jeugdcampings goed bezocht, omdat men vanwege het coronavirus niet naar het buitenland kon. In 2022 is het aantal meldingen van jeugdoverlast weer terug op het niveau van voor corona en in 2023 is er zelfs een sterke daling te zien. De cijfers van de politie laten tevens zien dat het aantal overlastmeldingen met betrekking tot jeugd in de maanden juli en augustus aanzienlijk hoger ligt dan in de andere maanden. Ter illustratie: in juli en augustus 2021 werden per maand ruim vijftig meldingen gedaan, terwijl in de andere maanden er sprake was van maximaal drie meldingen van jeugdoverlast. We maken in deze paragraaf onderscheid tussen de bezoekende jeugd en de eigen jeugd.

	2020	2021	2022	2023
Meldingen jeugdoverlast	53	126	58	29

⁹ Pro Facto, Toezicht en handhaving in de gemeente Terschelling, september 2022, <https://www.texel.nl/wp-content/uploads/2023/01/Onderzoeksrapport-rekenkamercommissie-Toezicht-en-handhaving-in-de-gemeente-Terschelling.pdf>.

Bezoekende jeugd

De jeugdoverlast heeft op Terschelling enerzijds te maken met de aanwezigheid van de jeugdcampings Appelhof en Terpstra. Tijdens de pieken zijn er 2.000 jongeren op de campings, met drie 'wisseldagen' waarop er extra veel jongeren op het eiland zijn. Jeugdoverlast met betrekking tot toeristische jongeren krijgt verschillende uitingsvormen, onder andere in (overmatig) alcohol- en drugsgebruik, vernieling en vandalisme, geluidsoverlast en grof taalgebruik. Met name op de route van de campings naar het uitgaansgebied wordt relatief veel overlast ervaren. Ook in het centrum van Midsland en omgeving brengt dit publiek problemen met zich mee, zoals vechtpartijen, vernielingen en geluidsoverlast. De gemeente, politie, ondernemers en campingeigenaren proberen de overlast tot een minimum te beperken. Zowel door de gemeente als politie wordt hier veel aandacht aan besteed, ook in preventieve zin (bijvoorbeeld flyereren bij de boot op wisseldagen). Er gaat in de zomermaanden veel en extra capaciteit naar het beperken van jeugdoverlast, bijvoorbeeld in de vorm van toezichthouders en extra politiebijstand. Daarnaast huren jeugdcampings hun eigen beveiligers in.

Eigen jeugd

Wat betreft de eigen Terschellingse jeugd is er in Hoorn een kleine groep hangjongeren. Tegelijkertijd is de jeugd van Terschelling goed in beeld bij de wijkagenten. Bij jongeren die de fout ingaan, wordt Bureau Halt vaak ingeschakeld. Dit wordt gedaan om contact met justitie zoveel mogelijk te voorkomen en jongeren een tweede kans te geven. Voor Terschelling zijn niet voor alle jaren cijfers beschikbaar. Op Terschelling zijn in 2020 geen personen verwezen naar Bureau Halt. In 2023 zijn vier jongeren verwezen naar Halt.¹⁰ Wel is bij enkele betrokkenen de vraag hoe men de jeugd, zeker de jongeren die zich minder laten zien, goed kan bereiken en betrekken vanuit de gemeente.

Een landelijke trend is dat criminelen jongeren proberen te strikken voor de criminaliteit.¹¹ De eilander jeugd groeit op in de relatief beschermde omgeving van het eiland, maar gaat voor de middelbare school veelal naar de vaste wal. Hier kunnen zij te maken krijgen met dit soort criminelen die misbruik willen maken van de kwetsbaarheid van de eilander jeugd. De gemeente Terschelling beschikt op dit moment niet over de juiste informatiepositie om te kunnen inschatten of hier sprake van is bij de eigen jeugd.

¹⁰ Halt, "Cijfers", <https://www.halt.nl/over-halt/organisatie/cijfers>.

¹¹ School en veiligheid, "Over criminaliteit op school", <https://www.schoolenveiligheid.nl/thema/criminaliteit-vo/#over-criminaliteit-op-school>.

Daarnaast is er op Terschelling het Maritiem Instituut Willem Barentsz met ruim vierhonderd uitwonende studenten op een studentencampus. Dat heeft impact op Terschelling omdat dit ruim 10% van het totale aantal inwoners is, wat vergelijkbaar is met het percentage in een 'studentenstad'. De aanwezigheid van deze campus verdient ook aandacht vanuit het perspectief van jeugdoverlast. Hoewel het contact met het bestuur van de studentenvereniging goed is, is er de afgelopen twee jaar sprake van meer problematiek rondom geluid, vuurwerk en alcohol- en drugsgebruik.

5.2 Jeugd, alcohol en drugs

Hierbij gaat het bijvoorbeeld om overlast van alcohol- en drugsgebruik in de openbare ruimte, eventueel in uitgaansgebied/-gelegenheden. Het drank- en drugsgebruik kan in verband staan met geweld, vernielingen, geluidsoverlast. Daarnaast spelen ook de gezondheidsrisico's van (overmatig) alcohol- en drugsgebruik een rol.

Jeugd, alcohol en drugs op Terschelling

Het alcoholgebruik ligt volgens betrokkenen onder Terschellinger jongeren relatief hoog. Jongeren beginnen op Terschelling over het algemeen jong met het drinken, ouders drinken in het bijzijn van hun kinderen en het drinken van alcohol is diepgeworteld in de lokale cultuur. Dit is een trend die vergelijkbaar is met de andere eilanden als gevolg van het toerisme en de gesloten gemeenschap. Het onderzoek van het Trimbos-instituut uit 2019 ondersteunt bovenstaande. Ook in de AVE-werkgroep werd aangegeven dat signalen van zorgbehoevenden (in brede zin), vaak minder snel gedeeld worden. Het wordt vaak binnenshuis gehouden of men denkt het zelf op te kunnen lossen. Daarnaast kan de eilanderjeugd relatief makkelijk aan drugs en alcohol komen en zijn er zorgen over het alcohol- en drugsgebruik onder studenten van het Maritiem Instituut.¹²

5.3 Veilig in en om school

De jeugd kan dader zijn en slachtoffer van onveiligheid; thuis, in de buurt, bij het uitgaan, maar ook op school. Mogelijke veiligheidsproblemen op en rond scholen zijn pesten, geweldpleging, diefstal, overlast (voor omwonenden), vernielingen en verkeersonveiligheid.

Veilig in en om school op Terschelling

Terschelling heeft een aantal scholen. Er is primair onderwijs in West-Terschelling, Midland en Hoorn. Daarna is er voortgezet onderwijs in Midland en is er het Maritiem Instituut op West-Terschelling. Daarnaast is er een groep leerlingen die al sinds de basisschool naar Harlingen gaat om daar onderwijs te volgen. Uit de cijfers en gesprekken volgt niet direct dat er structurele overlast, onveiligheid of criminaliteit wordt ervaren op of rond de scholen op Terschelling, met

¹² Gemeente Terschelling, *Integraal veiligheidsplan Terschelling 2019-2022*, 28 mei 2019, <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR625589>.

uitzondering van het eerder genoemde Maritiem Instituut in het kader van jeugdoverlast. Tegelijkertijd is er op het voortgezet onderwijs wel een moeilijkere periode geweest, waar een aantal jongeren voor problemen zorgden. Het contact tussen gemeente, politie en de medewerkers en directie van deze scholen is goed. Daarnaast heeft een van de scholen een veiligheidscoördinator die aansluit bij de AVE-werkgroep.

6. Fysieke veiligheid

Een veilige fysieke omgeving is essentieel voor het welzijn en de kwaliteit van leven van de inwoners van Terschelling. In dit hoofdstuk richten we ons op verschillende aspecten van fysieke veiligheid, zoals verkeersveiligheid, brandveiligheid, externe veiligheid en rampenbestrijding en crisisbeheersing. Door deze thema's te analyseren, willen we inzicht krijgen in de specifieke uitdagingen op Terschelling.

6.1 Verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid heeft betrekking op de veiligheid van verkeer voor verkeersdeelnemers in het algemeen, voor specifieke doelgroepen en in bepaalde gebieden (woongebied, scholen, winkelgebied en dergelijke). Deze veiligheid wordt beïnvloed door fysieke factoren (infrastructuur) en het rijgedrag van verkeersdeelnemers. Het kan hierbij ook gaan om verkeers- en parkeeroverlast.

Verkeersveiligheid op Terschelling

Doordat Terschelling geen autoluw eiland is, in tegenstelling tot de waddeneilanden Vlieland en Schiermonnikoog, kiezen mensen ervoor met de auto naar het eiland te gaan. In de afgelopen jaren zien we dat er in 2021 het aantal verkeersongevallen een stuk hoger ligt dan in andere jaren. In de zomerperiode kan er wel extra verkeersproblematiek ervaren worden vanwege de drukte in de centra en fietsende toeristen. Ongelukken met (elektrische) fietsen komen veelvuldig voor, met name bij ouderen. Periodiek worden er extra maatregelen getroffen om verkeersongevallen tegen te gaan. Zo geldt voor Midland in de zomer een tijdelijk inrijverbod en worden er bij Oerol tijdelijke verkeersdrempels aangelegd. Daarnaast wordt op Oerol veel ingezet op fietsveiligheid. In brede zin lijkt het fiets- en rijgedrag van zowel eilandbewoners als toeristen een punt van aandacht.

Het aantal aanhoudingen met betrekking tot rijden onder invloed is in de afgelopen jaren ongeveer gelijk gebleven. Wat betreft deze cijfers is de verwachting dat het werkelijke aantal hoger ligt. De pakkans voor verkeersmisdrijven en -overtredingen op Terschelling is minimaal geworden door de beperkte capaciteit bij de politie. Hierdoor is het vermoeden dat eilanders weten wanneer zij eventueel met drank en drugs op kunnen rijden, zonder daarbij aangehouden te worden.

	2020	2021	2022	2023
Verkeersongevallen	19	30	12	19
Verkeersongevallen - dodelijke afloop	1	1	0	1
Verkeersongevallen - letsel	6	8	8	6

Verkeersongevallen - materiële schade	12	21	4	12
Rijden onder invloed (weg)	12	15	13	10

6.2 Brandveiligheid

Dit thema heeft enerzijds betrekking op de ontwerptechnische en gebruikstechnische brandveiligheid van bepaalde soorten gebouwen (zoals woongebouwen en gebouwen met horecabestemming) en anderzijds op de voorwaarden voor effectieve repressie. Om de brandveiligheid te borgen zien gemeente, brandweer en omgevingsdienst toe op proactie en preventie en geven zij voorlichting aan doelgroepen. Daarnaast richt de brandweer zich op de bestrijding (repressie) van branden.

Brandveiligheid op Terschelling

Uit de cijfers valt op te maken dat het aantal gemelde incidenten bij de brandweer op Terschelling in 2023 enigszins is toegenomen. Het aantal incidenten ligt iets hoger dan op de andere eilanden, met uitzondering van Texel (wat logisch is gezien de grootte van dat eiland). In de gesprekken met de brandweer komt naar voren dat Terschelling een (brand)veilige gemeente is en dat er een stevig hulpverleningspotentieel is voor de eerste slag. De zelfredzaamheid in het kader van brandveiligheid is op Terschelling relatief hoog en er zijn afspraken gemaakt met loonbedrijven over bijvoorbeeld verreikers. In veel gevallen kan de eigen brandweer van Terschelling een middelgrote brand goed bestrijden. In het geval van een grotere brand of uitbreiding is men wel afhankelijk van de vaste wal. De bereikbaarheid op Terschelling is voor de brandweer over het algemeen goed. Alleen in West-Terschelling zijn er met betrekking tot de bereikbaarheid en watervoorziening zorgen over het oude dorp.

Brandincidenten op de Waddeneilanden

	2020	2021	2022	2023
Texel	227	130	183	152
Vlieland	24	36	26	25
Terschelling	54	51	56	71
Ameland	36	49	45	35
Schiermonnikoog	29	24	42	32

Natuurbrand

Het natuurbrandrisico is hoog op Terschelling vanwege het duin- en natuurgebied. Dit is een risico dat binnen de gehele veiligheidsregio Fryslân veel aandacht krijgt. Op Terschelling is er in dit

verband onder andere een samenwerking tussen de brandweer, de veiligheidsregio en Staatsbosbeheer. Er geldt een stookverbod van mei tot september.

Daarnaast heeft de gemeente in 2019 van de brandweer de Risico Index Natuurbranden Terschelling ontvangen en de daarbij behorende maatregelenmatrix. Alle betrokken partijen zijn de afgelopen jaren bezig geweest om de daaruit volgende gemaakte afspraken tot uitvoering te brengen. Dit heeft onder andere geleid tot aanpassingen in preventieve zin, bijvoorbeeld in de aanpassing van vegetatie en het plaatsen van waterputten in de duinen. Ook zijn er twee extra waterputten geslagen.¹³ In het voorjaar van 2024 is er opnieuw een schouw geweest door de brandweer om te kijken in hoeverre er voldoende maatregelen zijn genomen. Tegelijkertijd geeft de brandweer aan dat de focus niet alleen maar zou moeten liggen op natuurbranden, en dat ‘normale’ branden, zoals woningbranden, ook blijvende aandacht moeten krijgen.

Elektrische auto's

Een van de onderwerpen waar in het kader van brandveiligheid specifiek aandacht voor is geweest is het vervoer van de elektrische auto's van en naar het eiland. Daarin kwam naar voren dat hier aandacht voor is vanuit de rederijen en goed geregeld is binnen de wet- en regelgeving van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). De lokale brandweer kent beperkte betrokkenheid bij dit thema. Tegelijkertijd leven er bij de brandweer wel zorgen over repressie en de beperkte middelen die vervoerders hebben in het kader van brandbestrijding. In het geval van een incident krijgt het in veiligheid brengen van mensen aan boord prioriteit en is een afbrandscenario voor het schip en bijbehorende auto's realistisch.

6.3 Externe veiligheid

Bij dit thema staan de risico's van gevaarlijke stoffen centraal. Gevaarlijke stoffen worden opgeslagen en/of bewerkt in inrichtingen en vervoerd via weg, water, spoor, lucht en buisleidingen.

Externe veiligheid op Terschelling

Op Terschelling wordt, zeker vergeleken met de vaste wal, weinig gewerkt met gevaarlijke stoffen. Op een aantal locaties op het eiland zijn gevaarlijke stoffen aanwezig, hierbij valt te denken aan het zwembad en de tankstations in Midsland.

6.4 Rampenbestrijding en crisisbeheersing

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening (Wet veiligheidsregio's en Besluit veiligheidsregio's) maar zijn verplicht deze taken te laten uitvoeren door de veiligheidsregio, met uitzondering van het onderdeel bevolkingszorg (i.e. de ‘gemeentelijke processen’) van de crisisorganisatie.

¹³ Gemeente Terschelling, *Twee extra waterputten voor brandbestrijding op Terschelling*, 2 september 2024, <https://www.terschelling.nl/twee-extra-waterputten-voor-brandbestrijding-op-terschelling>.

Rampenbestrijding en crisisbeheersing op Terschelling

De Friese waddeneilanden kennen een aanvullende opschalingsstructuur ten opzichte van de vaste wal. Opschaling op het eiland wordt veelal gedaan in het Cowa (Coördinatieteam Waddeneilanden), een verlengstuk van het Commando Plaats Incident (CoPI) bij een opgeschaald incident.

Er wordt volgens de Veiligheidsregio Fryslan bovengemiddeld vaak geoefend op Terschelling, wanneer dit vergeleken wordt met Friese gemeenten aan de vaste wal. Volgens de Veiligheidsregio Fryslan is dat voor een eiland ook een gezonde en gewenste situatie: ze moeten bij incidenten ook langer zelfredzaam zijn dan andere gemeenten. De gemeente Terschelling heeft in de afgelopen jaren te maken gehad met een aantal grote incidenten, zoals het ongeluk bij het Schuitengat, de containerramp met de MSC ZOË en het dodelijke giekincident met een van de schepen van de Bruine vloot. Deze incidenten hebben veel indruk gemaakt op de gemeente en de crisisorganisatie en tonen wederom het belang van een goed getrainde crisisorganisatie en nazorg aan.

Als specifieke aandachtspunten op Terschelling benoemt de Veiligheidsregio Fryslan de onderwerpen natuurbrand en hoogwater, waarvan de eerste al eerder beschreven werd in deze analyse. Hoogwater is eveneens een risico dat in Friesland naar voren komt. Ook op Terschelling vormt dit een risico, iets wat zich af en toe al laat zien in West-Terschelling tijdens de herfststormen.¹⁴

¹⁴ Leeuwarder Courant, "Kans op wateroverlast door storm op Terschelling," 8 januari 2015, <https://lc.nl/archief/Kans-op-wateroverlast-door-storm-op-Terschelling-20896987.html>.

7. Integriteit en veiligheid

Integriteit en veiligheid vormen de ruggengraat van een betrouwbare en veilige samenleving. Dit hoofdstuk behandelt verschillende aspecten van integriteit en veiligheid, zoals polarisatie en radicalisering, georganiseerde en ondermijnende criminaliteit, een weerbare overheid, informatieveiligheid en ambtelijke en bestuurlijke integriteit.

7.1 Polarisatie en radicalisering

Bij dit thema gaat het om ideologische groepen/stromingen personen in de samenleving die dermate zijn geradicaliseerd, dat zij door hun wijze van handelen of door hun uitingen zorgen voor maatschappelijke spanningen. Deze spanningen kunnen invloed hebben op de algemene veiligheid (bij toepassen van geweld) of het veiligheidsgevoel van de burgers. Zij een bedreiging vormen of kunnen gaan vormen voor de veiligheid en kunnen polarisatie in de samenleving vergroten.

Radicalisering en polarisatie op Terschelling

Hoewel de spanningen in de Nederlandse (en ver daarbuiten) samenleving zijn toegenomen en de drempel om over te gaan tot extremistische uitingen is verlaagd, zijn er geen concrete zorgen rondom radicalisering op Terschelling. Tegelijkertijd doen dergelijke ontwikkelingen ook Terschelling aan, bijvoorbeeld in de vorm van de aanwezigheid van anti-institutionele sentimenten en soevereine burgers.

7.2 Georganiseerde/ondermijnende criminaliteit

Bij dit thema gaat het om vormen van georganiseerde criminaliteit die zich manifesteren in gemeenten/op het gemeentelijk grondgebied, met mogelijk een bedreigende uitstraling naar de (woon)omgeving. Denk aan drugsgerelateerde criminaliteit, mensenhandel, witwassen en vastgoedfraude, Outlaw Motorcycle Gangs (OMG's). Mogelijk dat de fenomenen zich concentreren op bepaalde locaties zoals recreatieparken, bedrijventerreinen, buitengebied. De betreffende groepen/personen maken wellicht in bepaalde mate gebruik (misbruik) van gemeentelijke voorzieningen en beschikkingen (vergunningen en aanbestedingen).

Georganiseerde (ondermijnende) criminaliteit op Terschelling

Er zijn verschillende definities van ondermijning. Het wordt gezien als het constante "gebeuk" van de georganiseerde criminaliteit (onderwereld) op de samenleving (bovenwereld). Er zijn geen signalen dat er op Terschelling ernstige ondermijnende activiteiten plaatsvinden. Ondermijning wordt echter ook wel 'sluipend gif' genoemd - met verzwakkende en ontregelende effecten op de maatschappij - waarvan je de uitwassen pas gaat "zien als je het doorhebt". Daarom is ondermijning een thema dat ook speelt op Terschelling. Waar in het eerdere IVP nog werd gesteld dat er geen sprake leek te zijn van ondermijning op de Friese Waddeneilanden, krijgt dit thema in de laatste jaren (terecht) meer aandacht en worden ook de risico's van ondermijning meer erkend.

In het recente onderzoek van Tops en van der Torre (2023) naar ondermijning in Fryslân wordt aangegeven dat de Waddeneilanden worden gekenmerkt door een aantal situationele factoren. De unieke omstandigheden, zoals beperkte toegankelijkheid, rijke natuur, recreatie en een groot aantal toeristen, creëren niet alleen een aangename leef- en vakantiesfeer, maar ook mogelijkheden voor criminaliteit. Er zijn risico's rondom drugsgebruik en -handel, omdat toerisme de vraag naar drugs verhoogt en controle op het vervoer beperkt is. De gemeente Terschelling maakt zich zeker zorgen over dit onderwerp, "*Cocaïne, MDMA en crystal meth willen we gewoon niet op ons eiland.*"¹⁵ De gemeente zet samen met haar veiligheidspartners dan ook in op dit onderwerp. Zo werd door de politie afgelopen zomer een niet-aangekondigde drugsactie gehouden op Terschelling, waarbij passagiers van de veerboten werden gecontroleerd.¹⁶

Daarnaast zijn er zorgen over vastgoed, waarbij woningen als vakantiehuizen worden gebruikt en investeerders de lokale markt verstoren. Seizoensarbeid brengt risico's op zwart werk met zich mee, en de kleine capaciteit van politie en gemeente laat ruimte voor ondermijning. De gesloten eilandgemeenschappen zorgen eveneens voor lage meldingsbereidheid.¹⁷

Volgens betrokkenen komen alle fenomenen van ondermijning op Terschelling voor, al dan niet meer of minder zichtbaar. Hierbij gaat het onder andere om mensenhandel en -smokkel (en arbeidsuitbuiting), drugscriminaliteit (m.n. 'kleine' drugshandel), witwassen, vastgoedfraude -en misbruik en ongebruikelijk bezit en vermogen. Daarnaast wordt aangegeven dat Terschelling om diverse redenen een aantrekkelijke gemeente is voor ondermijning, onder andere vanwege de geografische ligging, de ligging aan zee, het hoge drugsgebruik, de aanwezigheid van havens en de relatief gesloten cultuur. Zoals onderstaande tabel laat zien, was er in 2022 een kleine toename in aantal incidenten met drugshandel. In die zomer zijn ook kleine handelaren op straat meegenomen in de cijfers en is er vervolgens op de boot gecontroleerd.

In de weerbaarheidsscan van 2022 wordt gemeente Terschelling nog niet als zodanig is ingericht dat signalen van ondermijning worden herkend, vastgelegd, geagendeerd of aangepakt. De laatste tijd wordt er door de gemeente Terschelling meer ingezet op het thema ondermijning en is men aangesloten bij de Friese norm om waterbedeffect te voorkomen en kennisuitwisseling met andere Friese gemeenten te stimuleren. Tegelijkertijd zet de gemeente vooral in op de preventieve kant, in

¹⁵ NPO Radio 1, "Op Terschelling spoelt steeds meer drugs aan: 'Cocaïne is het nieuwe bier,'" 9 juli 2024, <https://www.nporadio1.nl/nieuws/achtergrond/71e36f08-8d87-43a5-96a7-51283c3658ac/op-terschelling-spoelt-steeds-meer-drugs-aan-cocaine-is-het-nieuwe-bier>.

¹⁶ Politie, "Passagiers veerboten op Terschelling gecontroleerd op bezit van drugs," 22 juli 2024, <https://www.politie.nl/nieuws/2024/juli/22/01-passagiers-veerboten-op-terschelling-gecontroleerd-op-bezit-van-drugs.html>.

¹⁷ Edward van der Torre, Janne Landsman, Pieter Tops, Titia Jongepier, *Ondermijning in Fryslân, Een analyse van (de gemeentelijke aanpak van), ondermijning in zeventien Friese gemeenten*, 2022.

de vorm van Bibob-toetsen en MMA-campagne, en wordt er vooralsnog weinig ingezet op de repressie door middel van integrale controles vanwege de beperkte capaciteit in het kader van toezicht en handhaving. Daardoor is het zicht op daadwerkelijke ondermijnende activiteiten beperkt. Ook geven betrokkenen aan dat het gezamenlijk optrekken met ketenpartners in de strijd tegen ondermijning wordt bemoeilijkt doordat Terschelling een eiland is: de partners die je nodig hebt voor een gedegen aanpak van ondermijning zijn niet vaak aanwezig op het eiland.

	2020	2021	2022	2023
Mensensmokkel	0	0	0	0
Drugshandel	1	0	6	3
Wapenhandel	1	0	1	0

7.3 Weerbare overheid/weerbaar bestuur

Werknemers met een publieke taak worden regelmatig geconfronteerd met agressie en geweld bij het uitoefenen van hun taak. De maatschappelijke omgeving kan zich intimiderend, bedreigend, soms letterlijk gewelddadig opstellen. De uitvoering van publieke taken heeft ertoe geleid, de integriteit en 'goed bestuur' komen onder druk te staan en het vertrouwen in de overheid kan aangetast raken.

Weerbare overheid/weerbaar bestuur op Terschelling

De gemeente Terschelling heeft een agressieprotocol om de veiligheid van haar personeel en een weerbare overheid te waarborgen. In maart 2022 heeft het RIEC een weerbaarheidsscan opgeleverd voor de gemeente Terschelling. In die weerbaarheidsscan komt naar voren dat één op de acht respondenten tijdens een functie binnen de gemeente Terschelling, in de periode 2020-2022 te maken heeft gehad met bedreiging en/of intimidatie.

7.4 Informatieveiligheid

Gemeenten zijn, net als andere (overheids-)organisaties, kwetsbaar als het gaat om de (digitale) dienstverlening - met name het veilig/beveiligd uitvoeren van deze dienstverlening - en het beheer van persoonsgegevens. Als de overheid de digitale beveiliging hiervan niet voldoende kan borgen, is het vertrouwen in de overheid in het geding. Ook kan het de fysieke veiligheid van burgers en organisaties in gevaar brengen; bijvoorbeeld als besturingssystemen van sluizen en bruggen gehackt worden.

Informatieveiligheid op Terschelling

De gehele digitale infrastructuur van de gemeente Terschelling wordt afgenomen bij de gemeente Leeuwarden. Daarnaast houdt de gemeente Terschelling zich zelf ook bezig met de de personele aspecten van informatieveiligheid. Dit proces wordt onder regie van de gemeente Leeuwarden opgepakt.

Onlangs is in Noord-Nederland een grote bestuurlijke cyberoefening geweest. Voor de gemeente Terschelling is hier duidelijk geworden dat zij, net als de andere Waddeneilanden, een bijzondere positie hebben bij een cybercrisis. Een digitale verstoring wordt namelijk aangepakt door de gemeente Leeuwarden, maar de effecten van de verstoring hebben een fysieke impact op Terschelling. Deze structuur lijkt enigszins op de reguliere crisisstructuur met een CoPI aan de vaste wal en het CoWa op Terschelling.

7.5 Ambtelijke en bestuurlijke integriteit

Schending van integriteit kan samenhangen met belangenverstrengeling maar ook het gevolg zijn van 'niet-intentionele' verrommeling van processen. In dit laatste geval ontstaat de integriteitschending min of meer 'per ongeluk'. Integriteitschendingen kunnen gevolgen hebben voor de lokale veiligheid doordat bijvoorbeeld fysiek gevaarlijke situaties ontstaan of in stand blijven (vergunning voor onveilige gebouwen of bedrijfsvoering), criminele groepen bewegingsruimte krijgen of dat ambtenaren of bestuurders kwetsbaar worden voor verdere aantastingen van hun integriteit.

Ambtelijke en bestuurlijke integriteit op Terschelling

Integriteit is altijd een relevant onderwerp, zeker in het licht van ondermijnende criminaliteit. Criminelen willen graag misbruik maken van de legale structuren van de overheid. Op Terschelling is een sterke verwevenheid tussen het gemeentelijk apparaat, de politiek en inwoners van de gemeente. Dit wordt als zeer positief ervaren. Tegelijkertijd kan dit ervoor zorgen dat burgers direct contact zoeken met leden van het gemeentebestuur, individuele ambtenaren of raadsleden om een specifieke zaak te bepleiten.

De gemeente Terschelling heeft een gedragscode voor de integriteit van burgemeester en wethouders en een gedragscode voor raadsleden en fractievoorzitters vastgesteld om dit thema te waarborgen. Daarnaast zijn ook gedragscodes voor ambtenaren binnen de gemeentelijke organisatie verspreid.

8. Conclusie

Terschelling is een eiland met haar eigen unieke kenmerken. Op basis van open bronnen, cijfermatige overzichten, ontvangen documenten en gesprekken met ketenpartners kan geconcludeerd worden dat Terschelling een veilige gemeente is. Daarbij is het totaal aantal geregistreerde misdrijven en aangiften voor de gemeente Terschelling in de afgelopen jaren aanzienlijk gedaald. Desondanks is veiligheid een thema dat op Terschelling wel degelijk aandacht verdient. Terschelling kent haar eigen eilandspecifieke problematiek en daarnaast is het eiland niet immuun voor de bredere (veiligheids)ontwikkelingen in de samenleving. Er is een aantal veiligheidsthema's dat op basis van bovenstaande analyse de komende jaren aandacht verdient:

Jeugd en veiligheid

Op Terschelling manifesteert jeugdoverlast zich in verschillende vormen, wat het tot een belangrijk thema maakt voor het komende IVP. Dit betreft onder andere overlast op campings, de route naar de uitgaansgebieden, problemen op scholen (inclusief de studentencampus), en onderwerpen zoals alcohol- en drugsgebruik onder de eigen jeugd. Er heerst een gevoel onder de buurtschappen dat jeugdoverlast, vooral in verband met de jeugdcampings, de afgelopen jaren lijkt toe te nemen. Hoewel deze problematiek nooit volledig geëlimineerd zal worden, zal de gemeente blijvend moeten investeren in het tegengaan van overlast, initiatieven voor de jeugd, de samenwerking met scholen en het zorgdomein en preventie.

Ondermijning

Terschelling wordt geconfronteerd met veel fenomenen van ondermijning. Daarnaast is er een trend waarbij criminele groepen meer rustige en afgelegen gebieden opzoeken. Hoewel het thema de laatste jaren meer aandacht krijgt, mede door het committeren aan "de Friese norm", zijn verdere stappen noodzakelijk. Uit de weerbaarheidsscan van 2022 bleek dat de aandacht voor ondermijning destijds beperkt was. Ook in de gesprekken komt naar voren dat het zicht op ondermijning beperkt is, dat integrale controles ontbreken en er het risico is dat signalen door de ons-kent-ons-cultuur onopgemerkt blijven. Daarnaast wordt de samenwerking met belangrijke partners in de strijd tegen ondermijning als lastig ervaren omdat Terschelling op afstand ligt.

Om dit aan te pakken, is een actieve inzet nodig vanuit de gemeente, gericht op het versterken van de informatiepositie, het vergroten van bewustwording onder inwoners en het uitvoeren van integrale controles op havens, bedrijventerreinen en vakantieparken. Slimme samenwerking met andere Friese gemeenten en het RIEC biedt kansen om, ondanks beperkte handhavingscapaciteit, effectief op te treden en een waterbedeffect te voorkomen.

Digitale criminaliteit

Uit gesprekken en cijfers blijkt dat het aantal aangiften van digitale criminaliteit en cybercrime op Terschelling in de afgelopen tijd is gestegen. Dit sluit aan bij de landelijke trend, waarbij digitale

criminaliteit toeneemt en de digitalisering van de samenleving het voor criminelen makkelijker maakt om sluwe, digitale misdrijven te plegen. Hoewel er op dit thema al campagnes vanuit de politie en gemeente plaatsvinden, is dit thema voor de gemeente een blinde vlek. Het is daarom van belang meer zicht te krijgen op de doelgroepen die het meest getroffen worden, zodat campagnes gericht kunnen worden ingezet en er effectiever gewerkt kan worden aan bewustwording.

Verkeersveiligheid

Verkeersveiligheid, en het gedrag van fietsers en automobilisten op het eiland, blijft een belangrijk aandachtspunt voor de gemeente. Dit wordt bevestigd door signalen van hulpdiensten, zoals het hoge aantal fietsongelukken (met name met elektrische fietsen), rijden onder invloed tijdens evenementen, en de verkeersdruk met auto's en fietsen in de zomermaanden. De beperkte politiecapaciteit maakt verkeershandhaving lastig, wat resulteert in een lage pakkans bij verkeersovertredingen. Dit wordt versterkt door het feit dat eilanders weten wanneer er wel of niet gehandhaafd gaat worden op het eiland. Om de verkeersveiligheid te verbeteren, zijn verkeerseducatie, preventieve maatregelen en gerichte handhaving van groot belang.

Bredere noties over Terschelling als eiland

Uit de gesprekken kwamen enkele bredere noties naar voren over Terschelling als eiland die aandacht verdienen. Terschelling heeft de afgelopen jaren te maken gehad met grote incidenten op het gebied van crisisbeheersing, zoals het ongeluk bij het Schuitengat, de containerramp met de MSC ZOË en het dodelijke giekincident met een van de schepen van de Bruine vloot. Ondanks de grote zelfredzaamheid van de inwoners en de harde inzet van vele vrijwilligers, zijn er kwetsbaarheden benoemd. Dit betreft onder andere de afhankelijkheid van de wal voor materiaal en slagkracht van hulpdiensten, evenals de complexe, multidisciplinaire aanpak van incidenten, bijvoorbeeld op zee.

Een terugkerend thema in de gesprekken is de invloed van de gesloten eilandcultuur. Er wordt vaak geprobeerd om problemen eerst binnenshuis op te lossen, en signalen over 'anderen' worden niet snel gemeld. Dit leidt ertoe dat signalen vaak pas bij partners bekend worden wanneer er al sprake is van escalatie en multiproblematiek. Dit is vooral een probleem in de context van zorg en veiligheid, wat vraagt om gerichte voorlichtingscampagnes en het verhogen van de meldingsbereidheid binnen deze relatief gesloten gemeenschap.

Daarnaast is er bezorgdheid over de beperkte capaciteit voor toezicht en handhaving op het eiland. Zowel de politie als de gemeente hebben beperkte middelen, waardoor sommige controles, zoals voor verkeersveiligheid en integrale ondermijning, niet uitgevoerd kunnen worden. Aangezien deze situatie de komende jaren waarschijnlijk niet verandert, vraagt dit om slimme, efficiënte inzet en goede voorbereidingen vanuit de gemeente voor de toekomst.

Contact

Bezoekadres

Scherp in Veiligheid
Koornbeursweg 67
8442 DJ Heerenveen

Postadres

Scherp B.V.
Koornbeursweg 67
8442 DJ Heerenveen

Tel.: 085-016 13 57
E-mail: info@scherpinveiligheid.nl

Scherpiv |
ScherpInVeiligheid |
Scherp-in-veiligheid |